

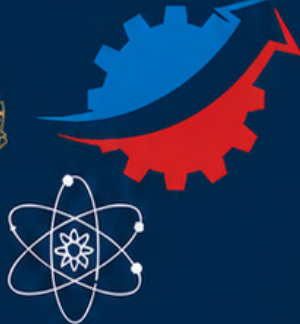
MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL

AVGUST 8-SON, II-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ФИЛИАЛ В г. ТАШКЕНТЕ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, avgust.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOATLASHUVNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	9
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
ALIGNING NATIONAL AND INTERNATIONAL UNIVERSITY RANKING INDICATORS: A CROSSWALK METHODOLOGY.....	16
Mamajonova Mukhlisakhon Muzaffar kizi	
O'ZBEKISTONDA ENERGETIKA TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI.....	28
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALARDA INNOVATSION BOSHQARUVNI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASINI RIVOJLANTIRISH	34
Fayzullayev Jonibek Mambetsaliy o'g'li	
SANOAT KORXONASINING ATROF-MUHIT VA AHOLI SOG'LIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	40
Imomnazarov Farrux Saibjabbor o'g'li	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA CHAKANA BANK XIZMATLARI RIVOJLANISHINING ZAMONAVIY HOLATI VA TAHLILI	44
Abdiraxmonov Farxod Arabboyevich	
MACHINE LEARNING-ASSISTED PREDICTION OF FIRE-RETARDANT AND PRESERVATIVE PERFORMANCE OF CHEMICALLY MODIFIED WOOD: AN ECO-FRIENDLY APPROACH.....	52
Usmanova Maftunakhon Abror qizi	
TEMIR YO'L AVTOMATIKA VA TELEMEXANIKA MAYDON QURILMALARINI MASOFAVIY NAZORAT QILISH ISHONCHLILIGINI UYALI ALOQA TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA OSHIRISH.....	60
Botirov Abdulaziz Temir o'g'li	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'IDA NOL STAVKANI QO'LLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	66
A.A. Bobomurodov	
KERAMIKA ISHLAB CHIQUARISH KORXONALARIDA MEHNAT SHAROITLARINI SANITAR-GIGIYENIK VA INTEGRAL BAHOLASH («OZIQ-OVQAT STANDART KARTON» MCHJ TARKIBIDAGI «TOSHKENT KAFEL» KORXONASI MISOLIDA)	71
S. Sulaymanov, N.A. Erdonova	
PYTHON-BASED NUMERICAL ANALYSIS OF THE LOGISTIC POPULATION GROWTH MODEL	76
Berdiyev Shohjahon, Khayitova Fayza	
O'ZBEKISTONDA NORASMIY VA YASHIRIN IQTISODIYOT HAJMIGA SOLIQ OMILINING TA'SIRI: EKONOMETRIK TAHLIL	85
Fayziyeva Nargiza Rabimovna	
ISHLAB CHIQUARISH KICHIK BIZNESINI HUDUDIY JOYLASHTIRISH OMILLARI VA IXTISOSLASHUV YO'NALISHLARINI BAHOLASH	93
Salimov Burxoniddin	
OLIY TA'LIM TASHKILOTLARIDA AKADEMIK FAOLIYATNI BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	98
Ixtiyorov Bekzod Zulfiqor o'g'li	
CHUQUK O'RGANISH ARXITEKTURALARI ASOSIDA O'ZBEK TILIDAGI SOXTA XABARLARNI ANIQLASH ALGORITMINI ISHLAB CHIQUISH	105
Uzoqov Lochinbek Mamurjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA INNOVATSION BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISH	111
Almanov Ilhom Sultonovich	

TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	118
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
TIBBIY XIZMAT KO'RSATUVCHI KORXONALAR IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH	118
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
EKSPORTGA YO'NALTIRILGAN ISHLAB CHIQRISHNI MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA RIVOJLANTIRISH STRATEGIYASI	125
Iskandarova Dilorom Xayrullayevna	
KORXONALARDA BULUTLI HISOBLASH TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING GLOBAL VA MILLIY AMALIYOTI TAHLILI	130
Jumaev Sohib Baxodirovich	
YOSHLARNING RAQAMLI SAVODXONLIGINI IQTISODIY FAROVONLIKKA KONVERSIYA QILISHNING STRATEGIK BOSHQARUV MEKANIZMI	136
Palvonova Sevara Baxromovna	
QISHLOQ XO'JALIGI VAZIRLIGI TIZIMIDA INSON KAPITALINI BOSHQARISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	141
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	
ЗЕЛЁНАЯ ЭКОНОМИКА КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ И НАПРАВЛЕНИЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ.....	148
Mўminjonov Anvarbek Сайфитдин угли	
NOQISHLOQ XO'JALIGINING TOMORQA XO'JALIGI FAOLIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASHDA ILMIY- USLUBIY YONDASHUVLAR	156
Nurullayev Ulug'bek	
TURIZM SOHASINI DAVLAT TOMONIDAN MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING ROLI	161
Karimova Dilafruz Sadirdin qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA KREATIV XIZMATLAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA ISTIQBOLLARI	166
Xamroyeva Sitara Otabekovna	
ОЦЕНКА ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ И ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОЙ СТАНЦИИ, ИНТЕГРИРОВАННОЙ С МАГИСТРАЛЬНЫМИ ВОДОКАНАЛАМИ.	172
Юлдошев Исроил, Ботиров Бозорбек, Жураев Обид, Курбанов Юнус, Хамдамова Ирода, Атоева Мохинур	
SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA KLINIK VA BOSHQARUV QARORLARINI QO'LLAB-QUVVATLOVCHI RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH	185
Turayeva Nafisa Odiljonovna	
BUDJET TASHKILOTLARIDA MOLIVAVIY XATO VA NOMUVOFIQLIKLARNING TARKIBIY KO'RINISHLARI HAMDA ULARNI ANIQLASH AMALIYOTI TAHLILI	190
Mulayev Farxod Alisherovich	
SANOATDA PORSHENLI KOMPRESSORLARNING TEXNIK-IQTISODIY SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA ASOSIY MUAMMOLAR TAHLILI	195
Abdixakimova Malika Amir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIBBIY INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH: RAQAMLI KOMPETENSIYALAR VA TA'LIM TRANSFORMATSIYASI	207
Nazarov Baxrom Mustafayevich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	213
Qahramonova Maftuna Davronovna	

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISH MEKANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	220
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
KO'P FAKTORLI AVTENTIFIKATSIYA VA KRIPTOGRAFIK HIMOYA MEKANIZMLARI ASOSIDA AXBOROT TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI OSHIRISH	227
Babakulov Bekzod Mamatkulov	
AHOLIGA ALOQA VA AXBOROTLASHTIRISH XIZMAT KO'RSATISH TARMOG'INI TIZIMLI RIVOJLANTIRISHNING EMPIRIK TADQIQOTI	234
Nasrullayev Feruz	
SOLIQDAN BO'YIN TOVLASH HOLATLARINI KAMAYTIRISHDA SOLIQ TO'LOVCHILARNING SOLIQ XAVFINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	238
Ismailov Bobir Salomovich	
ОБОСНОВАНИЕ ПАРАМЕТРОВ И РЕЖИМОВ РАБОТЫ ГИБРИДНОЙ СОЛНЕЧНО-КОТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ТЕПЛОСНАБЖЕНИЯ В КЛИМАТИЧЕСКИХ УСЛОВИЯХ САМАРКАНДСКОЙ ОБЛАСТИ..	245
Файзиев Зафар, Юзбаева Шохид	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNI RIVOJLANTIRISH: INSTITUTSIONAL ASOSLAR, INVESTITSIYAVIY IMKONIYATLAR VA IJTIMOY-IQTISODIY SAMARADORLIK.....	250
Sh. Qurbonova	
XULQ-ATVORGА ASOSLANGAN SUG'URTA KONSEPSIYASI ORQALI SUG'URTA TARIFLARINI PERSONALLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	260
Xakimzoda Maftuna Yusuf qizi	
MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA TURIZMNING O'RNI VA AHAMIYATI	265
N.K. Muxitdinova, Raxmatova Sevinch	
YUQORI TEXNOLOGIYALI SANOAT TARMOQLARIDA QO'SHILGAN QIYMATNI OSHIRISH MASALALARI: O'ZBEKISTON VA JANUBIY KOREYA TAJRIBASI MISOLIDA	269
Ashirmetova Ozoda Farxod qizi	
KINEMATIC SIMULATION OF SPINDLE AND PRESSING-SECTOR MOTION IN AN ELLIPTICAL-DRUM VERTICAL-SPINDLE COTTON PICKER.....	277
Rajapbayev Umidjon Alisher o'g'li	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION MAHSULOTLARGA ICHKI TALABNI SHAKLLANTIRISH VA ILMIY ISHLANMALARNI TIJORATLASHTIRISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	283
Azizova Maliha Farrux qizi	
AGLOMERATSIYALAR VA YIRIK SHAHARLAR ATROFIDAGI HUDUDLARNI KOMPLEKS RIVOJLANTIRISHNING SHAHARSOZLIK MODEL I	290
Azamiddin Quldashev	
ZAMONAVIY SHAHARLAR EKOLOGIK INFRATUZILMASINING XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA BARQAROR RIVOJLANISH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	295
Jo'rayev Muxriddin, Olimova Mohinur, Tugalov Bobur	
BYUDJET YO'QOTISHLARINING JARAYONLI LOKALIZATSIYASI: DAVLAT XARIDLARI TRANSAKSION SIKLINING XARITASI (PROCESS MAPPING).....	301
Jasur Nurmatov	
QUYOSH ENERGIYASI ASOSIDAGI ISSIQXONA MIKROIQLIMINI TA'MINLASH QURILMASINING PARAMETRLARI VA ISH REJIMLARINI OPTIMALLASHTIRISH.....	307
Qulboyev Zohid Xo'jamuradovich	
O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA SANOATLASHUV DARAJASINING ZAMONAVIY HOLATI VA TARKIBIY O'ZGARISHLARI	312
Erkayev Akrom Normuxammadovich	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA HUDUDIY INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIKNI OSHIRISH VA INVESTITSIYALARNI JALB QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Muxamadjanov Shaxriyor Solijon o'g'li	

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРОЕКТНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ И ЛИЗИНГА ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ	324
Исомов Б.С.	
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНАЯ ВЕРИФИКАЦИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ ИСПАРИТЕЛЬНОГО ОХЛАЖДЕНИЯ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКОГО МОДУЛЯ В УСЛОВИЯХ ЖАРКОГО КЛИМАТА.....	330
Ботиров Бозорбек, Тураев Фарходжон	
KAM RESURSLI TILLARDAGI ILMIY JURNALLAR UCHUN METAMA'LUMOTLARNI AVTOMATIK EKSTRAKSIYA QILISH VOSITASI.....	336
Rashid Turgunbaev	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПИЛЬНОГО ОЧИСТИТЕЛЯ ВОЛОКНА.....	342
Дадажанов Арафатали Комилжанович	
INVESTMENTS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	348
Yorqin Khudoyiberdiev	
INVESTMENTS AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT	352
Yorqin Khudoyiberdiev	
TIJORAT BANKLARIDA MOLİYAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLARNI EMPIRIK TAHLIL QILISH	360
Ergashev Azizxon Avazxon o'g'li	
ELEKTRON BANK XIZMATLARINI AUDIT QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI	365
To'rayeva Farida Rustam qizi	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KAPITAL BOZORI VOSITALARI ORQALI MOLİYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH	369
Qurbonov Javlonbek, Farxodova Aziza	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KAPITAL BOZORI VOSITALARI ORQALI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH

Qurbonov Javlonbek Jurabekovich,

TDIU, "Kapital bozori va moliyaviy texnologiyalar" kafedrası dotsenti, PhD

ORCID: 0000-0002-3550-7296

E-mail: moliyachi@gmail.com

Farxodova Aziza Furqat qizi,

TDIU, "Kapital bozori va moliyaviy texnologiyalar" kafedrası tadqiqotchisi

ORCID: 0009-0009-6116-6972

E-mail: aziza.farxodova@icloud.com

Annotatsiya. Aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy resurslarini shakllantirishda kapital bozorining o'rni hamda uning vositalaridan foydalanish mexanizmlarining nazariy-uslubiy asoslari tadqiq etilgan. Korporativ obligatsiyalar emissiyasi va aksiyalarni ommaviy joylashtirish (IPO/SPO) orqali investitsiyalarni jalb etishning afzalliklari, shuningdek, gibril moliyalashtirish mexanizmlari tahlil qilinib, mazkur yo'nalishdagi mavjud tizimli muammolar aniqlangan. Mahalliy aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion faolligini oshirishda gibril moliyaviy vositalar va raqamli aktivlarning (STO) ahamiyati baholangan. O'zbekiston kapital bozorida aksiyadorlik jamiyatlari tomonidan moliyaviy resurslarni jalb etish mexanizmini optimallashtirish hamda kapital bozori infratuzilmasini rivojlantirish asosida korporativ moliyalashtirish tizimini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: kapital bozori, aksiyadorlik jamiyati, korporativ obligatsiya, IPO, SPO, gibril moliyalashtirish, investitsiya, raqamli aktivlar, fond bozori.

Abstract. The theoretical and methodological foundations of the role of the capital market in forming the financial resources of joint-stock companies and the mechanisms for utilizing capital market instruments are examined. The advantages of attracting investment through corporate bond issuance and public offerings of shares (IPO/SPO), along with hybrid financing mechanisms, are analyzed, and existing systemic challenges in this area are identified. The significance of hybrid financial instruments and digital assets (STOs) in enhancing the investment activity of domestic joint-stock companies is assessed. Scientific and practical recommendations are developed to optimize the mechanisms for raising financial resources by joint-stock companies in Uzbekistan's capital market and to improve the corporate financing system through the development of capital market infrastructure.

Keywords: capital market, joint-stock company, corporate bond, IPO, SPO, hybrid financing, investment, digital assets, stock market.

Аннотация. Исследованы теоретико-методологические основы роли рынка капитала в формировании финансовых ресурсов акционерных обществ, а также механизмы использования его инструментов. Проанализированы преимущества привлечения инвестиций посредством эмиссии корпоративных облигаций и публичного размещения акций (IPO/SPO), а также механизмы гибридного финансирования и выявлены существующие системные проблемы в данной сфере. Оценена роль гибридных финансовых инструментов и цифровых активов (STO) в повышении инвестиционной активности отечественных акционерных обществ. Разработаны научно-практические предложения по оптимизации механизмов привлечения финансовых ресурсов акционерными обществами на рынке капитала Узбекистана и совершенствованию системы корпоративного финансирования посредством развития инфраструктуры рынка капитала.

Ключевые слова: рынок капитала, акционерное общество, корпоративная облигация, IPO, SPO, гибридное финансирование, инвестиции, цифровые активы, фондовый рынок.

KIRISH

Bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarini (AJ) barqaror moliyaviy resurslar bilan ta'minlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Iqtisodiy jarayonlarning jadallashuvi va korporativ sektorning rivojlanishi aksiyadorlik jamiyatlarining moliyalashtirish manbalarini kengaytirish hamda diversifikatsiya qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Shu jihatdan, kapital bozori vositalaridan samarali foydalanish korporativ moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish va uzoq muddatli investitsiya resurslarini jalb qilishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan tarkibiy o'zgarishlar sharoitida aksiyadorlik jamiyatlarining investitsion jozibadorligini oshirish, ularning moliyaviy barqarorligini mustahkamlash va kapital bozori uzoq muddatli resurslarni jalb qilish alohida ahamiyat kasb etmoqda. Bunda aksiyalar, korporativ obligatsiyalar va boshqa zamonaviy moliyaviy vositalardan foydalanish korxonalarning moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish hamda investitsion imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Kapital bozorining rivojlanishi aksiyadorlik jamiyatlari uchun bank kreditlariga muqobil moliyalashtirish manbalarini shakllantirish, investorlarning bozor faolligini oshirish va korporativ moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish imkonini beradi. Shu sababli fond bozorining kapitallashuv darajasini oshirish, kapital bozorining investitsion jozibadorligini kuchaytirish hamda aksiyadorlik jamiyatlari uchun samarali moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etish korporativ moliya tizimini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kapital tarkibi va moliyalashtirish nazariyasiga F. Modilyani, M. Miller hamda E. Fama kabi olimlar ulkan hissa qo'shganlar. Ularning ilmiy tadqiqotlarida kapital bozorini rivojlantirish va uning korporativ moliyalashtirishdagi o'rni fundamental iqtisodiy nazariyalar asosida keng o'rganilgan. Xususan, F. Modilyani va M. Miller¹ o'zlarining kapital tarkibi nazariyasida korxona qiymati uning moliyalashtirish manbalariga bog'liq emasligini ta'kidlagan bo'lsalar-da, keyingi tadqiqotchilar, masalan, S. Mayersning "Pecking Order Theory" nazariyasida korxonalar moliyalashtirishda ichki resurslar, qarz vositalari va so'nggi navbatda aksiyadorlik kapitaliga ustunlik berishi asoslab berilgan.

Xalqaro amaliyotda ayirboshlanadigan obligatsiyalar (Convertible Bonds) gibrid moliyaviy vosita sifatida D. Nyuxold va R. Taggart² kabi olimlar tomonidan tadqiq etilgan. Ularning fikricha, ushbu vosita "axborot asimmetriyasi" sharoitida investorlar va kompaniya egalari o'rtasidagi manfaatlar muvozanatini ta'minlovchi samarali instrumentlardan biri hisoblanadi.

Rivojlangan davlatlar, xususan, AQSH va Janubi-Sharqiy Osiyo tajribasida ushbu vosita texnologik va innovatsion kompaniyalar uchun asosiy moliyalashtirish manbalaridan biri bo'lib xizmat qiladi. P. Gompers va J. Lerner³ o'z tadqiqotlarida ta'kidlashicha, startaplar va yuqori o'sish sur'atiga ega bo'lgan aksiyadorlik jamiyatlari bank kreditiga nisbatan ayirboshlanadigan qarz vositalari orqali 30–40% gacha ko'proq investitsiya jalb qila oladilar.

Mahalliy iqtisodchi olimlardan Sh. Abdurahmonov, N. Jumayev va O. Olimjonovlar⁴ O'zbekiston kapital bozorining shakllanish bosqichlari va uning institutsional asoslarini tadqiq etganlar. Bugungi kunda mamlakatimiz iqtisodiyotini transformatsiya qilish sharoitida an'anaviy aksiyalar bilan bir qatorda diversifikatsiyalangan gibrid vositalarni, jumladan, ayirboshlanadigan obligatsiyalarni joriy etishning ilmiy-metodik asoslarini yanada rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ulardan tashqari, korporativ moliya va qimmatli qog'ozlar bozorini rivojlantirish masalalari Sh. Shoha'zamiy, S. Elmirzayev kabi iqtisodchilar tomonidan tadqiq etilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda aksiyadorlik jamiyatlarida kapital bozori vositalari orqali moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish masalasi umumiy ilmiy yondashuv asosida o'rganildi. Tadqiqotning metodologik asosini iqtisodiy nazariya, korporativ moliya va kapital bozori rivojlanishiga oid ilmiy qarashlar tashkil etadi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy, empirik va ekonometrik tahlil usullarini o'z ichiga oladi.

Tadqiqotning nazariy asosini Modigliani–Miller nazariyasi, agentlik nazariyasi hamda moliyaviy vositachilik konsepsiyalari tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida bir qator ilmiy usullardan foydalanildi. Jumladan, taqqoslama tahlil usuli orqali

1 Modigliani, F., & Miller, M. H. (1958). The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. The American Economic Review.

2 Taggart, R. A. (1985). Secular Patterns in the Financing of U.S. Corporations. University of Chicago Press.

3 Gompers, P., & Lerner, J. (1999). The Venture Capital Cycle. MIT Press.

4 Jumayev N.X. (2020). O'zbekistonda moliya bozorini rivojlantirishning strategik yo'nalishlari. O'zbekiston iqtisodiy axborotnomasi.

rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar kapital bozori tajribasi O'zbekiston amaliyoti bilan solishtirildi. Ushbu yondashuv milliy kapital bozorining o'ziga xos xususiyatlari va mavjud rivojlanish yo'nalishlarini aniqlash imkonini berdi.

Shuningdek, statistik tahlil usuli asosida O'zbekiston fond bozori ko'rsatkichlari, xususan, bozor kapitalizatsiyasi, savdo hajmi, IPO va obligatsiyalar emissiyasi bo'yicha ma'lumotlar o'rganildi. Bu orqali aksiyadorlik jamiyatlarining kapital bozori vositalaridan foydalanish darajasi baholandi.

Tadqiqotda tizimli tahlil usuli qo'llanilib, aksiyadorlik jamiyatlarining moliyalashtirish manbalari o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi. Bu usul orqali moliyalashtirish mexanizmining tarkibiy elementlari va ularning samaradorligi aniqlashtirildi.

Bundan tashqari, mantiqiy umumlashtirish va ilmiy abstraksiya usullari yordamida olingan natijalar umumlashtirildi hamda nazariy xulosalar shakllantirildi. Induksiya va deduksiya usullari orqali esa alohida kuzatuvlardan umumiy xulosalarga va aksincha o'tish amalga oshirildi.

Tadqiqotning empirik bazasini O'zbekiston Respublikasining rasmiy statistik ma'lumotlari, fond bozori hisobotlari, Markaziy bank va boshqa moliyaviy institutlar ma'lumotlari tashkil etdi. Empirik tahlil jarayonida O'zbekiston kapital bozori ko'rsatkichlari, jumladan, bozor kapitalizatsiyasi, savdo hajmi, IPO soni va obligatsiyalar emissiyasi o'rganildi.

Tadqiqotda investitsiya faolligini baholash uchun ekonometrik ko'p omilli chiziqli regressiya modeli qo'llanildi. Bu model eng kichik kvadratlar usuliga (Ordinary Least Squares, OLS) asoslangan bo'lib, uning nazariy asoslari Gauss (1809) va Legendre (1805) tomonidan ishlab chiqilgan. Model kapital bozori ko'rsatkichlari va investitsiyalar o'rtasidagi bog'liqlikni miqdoriy jihatdan aniqlash imkonini beradi va u quyidagicha ifodalanadi:

$$INV = \alpha + \beta_1 \times CM + \beta_2 \times IPO + \beta_3 \times BOND + \varepsilon$$

Bu yerda INV – investitsiyalar hajmi, CM – kapital bozori hajmi, IPO – IPOlar soni, BOND – obligatsiyalar hajmi.

Ushbu modelda investitsiyalar hajmi (INV) kapital bozori rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari – bozor hajmi (CM), IPOlar soni (IPO) va obligatsiyalar emissiyasi (BOND) orqali izohlanadi. Modeldagi β koeffitsiyentlari mos ravishda ushbu omillarning investitsiyalarga chegaraviy ta'sirini ifodalaydi. ε esa modelga kiritilmagan boshqa omillar ta'sirini aks ettiradi.

Mazkur metodologik yondashuv asosida muallif tomonidan aksiyadorlik jamiyatlari uchun kapital bozori vositalariga asoslangan gibrid moliyalashtirish mexanizmi ishlab chiqildi hamda uning amaliy samaradorligi asoslab berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda kapital bozori orqali moliyalashtirish mexanizmini tahlil qilish quyidagi asosiy rivojlanish yo'nalishlarini ko'rsatmoqda:

Bank tizimiga bog'liqlik. Bunda AJlarning moliyaviy resurslari tarkibida bank kreditlarining ulushi hamon yuqori darajada saqlanib qolmoqda.

Korporativ obligatsiyalar bozori konsentratsiyasi. Bunda ko'plab kompaniyalar obligatsiyalar chiqarish o'rniga an'anaviy kreditlardan foydalanishni afzal ko'rmoqda. Bunga emissiya jarayonining murakkabligi va xarajatlarning nisbatan yuqoriligi sabab bo'lmoqda.

Investitsion jozibadorlikni oshirish zarurati. Bunda aholi va mahalliy investorlarning aksiyadorlik jamiyatlari qimmatli qog'ozlariga bo'lgan ishonchini yanada mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi.

IPO/SPO amaliyotining qo'llanilishi. Bunda IPO/SPO jarayonlarining nisbatan kam amalga oshirilishi AJlarning kapital bozoridagi faolligini yanada oshirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi.

O'zbekiston kapital bozorida an'anaviy korporativ obligatsiyalar amaliyoti mavjud bo'lsa-da, gibrid obligatsiyalar (debt + equity xususiyatiga ega instrumentlar) yetarli darajada rivojlanmagan. Natijada moliyaviy instrumentlarni diversifikatsiya qilish va aksiyadorlik jamiyatlari uchun moslashuvchan moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish zarurati mavjud.

Shuni ham ta'kidlash joizki, investorlar uchun risk va daromad o'rtasidagi optimal balansni ta'minlaydigan murakkab moliyaviy instrumentlardan bozorda foydalanish imkoniyatlarini yanada kengaytirish maqsadga muvofiq.

So'nggi yillarda davlat ishtirokidagi korxonalarni xususiylashtirish doirasida amalga oshirilayotgan "Xalq IPO"si ushbu mexanizmni faollashtirishning ilk qadami bo'ldi. Bozor likvidligini yanada oshirish uchun davlat ishtirokidagi AJlar bilan bir qatorda xususiy AJlarning ham faol ishtirok etishi hamda kapital bozorini rivojlantirishda boshqa instrumentlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadga muvofiq.

Xususan, 2023–2024-yillarda amalga oshirilgan "Xalq IPO"si doirasida "O'zbekiston temir yo'llari" (2023) va "Aloqabank" (2024) aksiyalari keng jamoatchilikka taqdim etildi. Natijada 120 mingdan ortiq yangi individual

investor fond bozoriga jalb qilindi (UZSE, 2024). Korporativ obligatsiyalar segmentida ham ijobiy siljishlar kuzatilmoqda: 2024-yilda emissiya hajmi 3,2 trln so'mga yetib, 2022-yilga nisbatan 2,1 barobar o'sdi. Shu bilan birga, bozor kapitalizatsiyasining YAIMga nisbati 20–21% ni tashkil etib, rivojlangan mamlakatlarda ushbu ko'rsatkich 60–100% oralig'ida ekanligini inobatga olgan holda, O'zbekiston kapital bozorida sezilarli o'sish salohiyati mavjudligini ko'rish mumkin (World Bank, 2024).

Mazkur tadqiqot doirasida O'zbekiston kapital bozorining rivojlanish ko'rsatkichlari 2020–2024-yillar kesimida tahlil qilindi.

1-jadval

O'zbekiston kapital bozori va investitsiyalarning rivojlanish dinamikasi (2020–2024-yillar)⁵

Yil	Inv. jami (trln so'm)	Sanoat	Qurilish	Transport	Qishloq xo'jaligi	Kapital bozori (trln so'm)
2020	210,2	58,4	72,6	24,1	18,3	100
2021	239,6	66,2	84,1	27,3	20,8	120
2022	266,2	74,5	93,8	30,2	22,9	150
2023	356,1	98,4	126,3	41,5	30,6	200
2024	493,7	138,2	172,4	58,6	42,1	240

Yuqoridagi jadval ma'lumotlari O'zbekistonda umumiy investitsiyalar hajmi 2020–2024-yillar davomida 210,2 trln so'mdan 493,7 trln so'mga, ya'ni 2,35 barobar oshganini ko'rsatmoqda (O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi, 2025). Ushbu o'sishning asosiy harakatlantiruvchi kuchlari qatorida qurilish va sanoat sohalariga yo'naltirilgan investitsiyalar alohida ajralib turadi.

Qurilish sohasi investitsiyalar tarkibida yetakchi o'rinni egallaydi: 2020-yilda 72,6 trln so'm bo'lgan ko'rsatkich 2024-yilda 172,4 trln so'mga yetib, umumiy investitsiyalar hajmining taxminan 35% ini tashkil etadi. Bu ko'rsatkich mamlakatda uy-joy qurilishi dasturlari, sanoat infratuzilmasi va shaharlarni rekonstruksiya qilish loyihalari faol davom etayotganidan dalolat beradi. Xususan, 2023–2024-yillarda "Yangi O'zbekiston" shaharchalarini qurish va mahalla infratuzilmasini modernizatsiya qilishga yo'naltirilgan mablag'lar sezilarli darajada oshgan (O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi, 2024).

Sanoat sohasiga yo'naltirilgan investitsiyalar 2020-yildagi 58,4 trln so'mdan 2024-yilda 138,2 trln so'mga ko'tarilgan, ya'ni 2,37 barobar o'sish qayd etilgan. Ushbu o'sish, asosan, neft-kimyo, metallurgiya va oziq-ovqat sanoatini modernizatsiya qilish loyihalari bilan bog'liq bo'lib, xususan, Navoiy va Qashqadaryo viloyatlaridagi yirik sanoat majmualari qurilishi bilan izohlanadi. Sanoat investitsiyalarining umumiy hajmdagi ulushi barqaror ravishda 27–28% atrofida saqlanib kelmoqda (Statistika agentligi, 2025).

Transport va logistika infratuzilmasiga yo'naltirilgan investitsiyalar 2020-yildagi 24,1 trln so'mdan 2024-yilda 58,6 trln so'mga oshib, 2,43 barobar o'sdi. Bu sohadagi asosiy loyihalar qatoriga Toshkent shahri metropolitenini kengaytirish, Angren–Pop temir yo'l liniyasini modernizatsiya qilish hamda avtomobil yo'llarini rekonstruksiya qilish kiradi. Transport sohasiga investitsiyalarning yillik o'rtacha o'sish sur'ati 25% ni tashkil etib, bu iqtisodiyotda logistika xarajatlarini kamaytirish va eksport salohiyatini oshirishga qaratilgan strategik yo'nalishni aks ettiradi (O'zRYo, 2024).

Qishloq xo'jaligiga yo'naltirilgan investitsiyalar ham barqaror o'sish dinamikasini saqlab kelmoqda: 2020-yildagi 18,3 trln so'mdan 2024-yilda 42,1 trln so'mga oshgan bo'lib, bu 2,3 barobar o'sishni anglatadi. Mablag'lar, asosan, sug'orish tizimlarini zamonaviylashtirish, issiqxona xo'jaliklari va fermer korxonalarini texnik jihatdan qayta jihozlashga sarflangan. Qishloq xo'jaligining umumiy investitsiyalar tarkibidagi ulushi 8–9% atrofida bo'lib, oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash maqsadida ushbu yo'nalishdagi investitsion imkoniyatlarni yanada kengaytirish muhim ahamiyat kasb etadi (O'zbekiston Qishloq xo'jaligi vazirligi, 2024).

Kapital bozori hajmi 2020-yildagi 100 trln so'mdan 2024-yilda 240 trln so'mga oshib, 2,4 barobar o'sdi. Shu bilan birga, kapital bozori hajmining umumiy investitsiyalarga nisbati 2020-yildagi 47,6% dan 2024-yilda 48,6% ga ko'tarilgan bo'lsa-da, rivojlangan mamlakatlarda ushbu ko'rsatkich 70–100% atrofida ekanligi kapital bozorining iqtisodiyotdagi investitsiya jarayonlaridagi rolini yanada kengaytirish uchun salohiyat mavjudligini ko'rsatadi (World Bank, 2024; UZSE, 2024).

Shunday qilib, jadval tahlili quyidagi asosiy xulosalarga olib keladi: birinchidan, barcha sohalarida investitsiyalar izchil o'sib bormoqda; ikkinchidan, qurilish va sanoat sohalarida investitsiyalar tarkibida ustunlik qilmoqda (birgalikda ~63%); uchinchidan, kapital bozorining o'sishi investitsiyalar o'sishi bilan deyarli parallel ravishda kechmoqda, shu bilan birga, uning iqtisodiyotdagi moliyalashtirish funksiyasini yanada kengaytirish

5 Manba: O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi (2025); Toshkent fond birjasi – UZSE yillik hisobotlari (2020–2024); O'zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi; muallif tomonidan hisoblangan.

uchun muhim imkoniyatlar mavjud. Ushbu holat aksiyadorlik jamiyatlarining kapital bozori orqali moliyalashtirish mexanizmini yanada takomillashtirish muhim ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ushbu tadqiqot natijalari O'zbekistonda kapital bozori 2020–2024-yillar davomida sezilarli darajada rivojlanganini tasdiqlamoqda. Xususan, fond bozori savdo hajmi 8 barobar oshib, 9,1 trln so'mga yetgan; bozor kapitalizatsiyasining YAIMga nisbati 21% darajasiga ko'tarilgan; "Xalq IPO"si orqali 120 mingdan ortiq yangi investor jalb qilingan. Mazkur ko'rsatkichlarni rivojlangan davlatlardagi ko'rsatkichlar (kapitalizatsiya 60–100%) bilan solishtirish O'zbekiston kapital bozorida rivojlanish uchun sezilarli salohiyat mavjudligini ko'rsatmoqda.

Empirik tahlil shuni ko'rsatdiki, investitsiyalar hajmi (INV) kapital bozori rivojlanish ko'rsatkichlari – bozor hajmi (CM), IPO soni va obligatsiyalar emissiyasi (BOND) bilan ijobiy bog'liq. Ayni paytda, bank kreditlarining moliyalashtirishdagi yuqori ulushi, korporativ obligatsiyalar bozorining konsentratsiyalashganligi, institutsional investorlar ishtirokini kengaytirish zarurati va gibril moliyaviy vositalardan foydalanish imkoniyatlari kapital bozorining mavjud salohiyatini yanada samarali ro'yobga chiqarish uchun istiqbolli yo'nalishlarni belgilab beradi.

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi:

1. Moliyaviy instrumentlar diversifikatsiyasi. Gibril obligatsiyalar, konvertatsiya qilinadigan obligatsiyalar va yashil obligatsiyalarni joriy etish orqali AJlarning moliyalashtirish imkoniyatlarini kengaytirish lozim. Xalqaro tajribaga ko'ra, ushbu vositalar AJlarga bank kreditiga qaraganda 30–40% gacha qo'shimcha investitsiya jalb qilish imkonini beradi (Gompers, Lerner, 1999).

2. IPO mexanizmini takomillashtirish. IPO jarayonlarini soddalashtirish, ro'yxatga olish xarajatlarini kamaytirish va davlat tomonidan soliq imtiyozlarini joriy etish orqali xususiy AJlarni kapital bozoriga faol jalb etish zarur. Maqsad – 2030-yilga qadar yillik IPO sonini kamida 10 taga yetkazish.

3. Korporativ obligatsiyalar segmentini rivojlantirish. Kichik va o'rta AJlar uchun emissiya tartibini soddalashtirish, milliy kredit reyting agentligini shakllantirish va investorlar uchun kafolat mexanizmlarini kengaytirish zarur. Bu korporativ obligatsiyalar ulushini umumiy moliyalashtirish tarkibida 2030-yilga qadar 15% ga yetkazish imkonini beradi.

4. Institutsional investorlar ishtirokini kengaytirish. Pensiya jamg'armalari, sug'urta kompaniyalari va investitsiya fondlarining kapital bozoridagi ulushini oshirish orqali uzoq muddatli resurslar oqimini barqarorlashtirish mumkin. Rivojlangan davlatlarda institutsional investorlarning kapital bozori hajmidagi ulushi 40–60% ni tashkil etishi O'zbekiston uchun ushbu yo'nalishni rivojlantirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi tadqiqot natijalari va takliflarning amalga oshirilishi O'zbekiston aksiyadorlik jamiyatlarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash, moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish hamda kapital bozori kapitalizatsiyasini oshirishga muhim hissa qo'shishi kutilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha rasmiy ma'lumotlar to'plami. – Toshkent, 2020–2025.
2. Toshkent Respublika fond birjasi (UZSE). Yillik hisobotlar. – Toshkent, 2020–2025. – URL: www.uzse.uz.
3. O'zbekiston Respublikasi Kapital bozorini rivojlantirish agentligi. Yillik hisobotlar. – Toshkent, 2021–2025.
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Moliyaviy barqarorlik bo'yicha hisobotlar. – Toshkent, 2020–2025.
5. World Bank. World Development Indicators Database. – Washington, DC, 2024. – URL: www.worldbank.org.
6. International Monetary Fund (IMF). Global Financial Stability Report. – Washington, DC, 2023.
7. Modigliani F., Miller M. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment // American Economic Review. – 1958. – Vol. 48, No. 3. – P. 261–297.
8. Levine R. Financial Development and Economic Growth: Views and Agenda // Journal of Economic Literature. – 1997. – Vol. 35, No. 2. – P. 688–726.
9. Mishkin F. S. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. – Pearson Education, 2016.
10. Fabozzi F. J. Bond Markets, Analysis and Strategies. – Pearson, 2020.
11. Brealey R., Myers S., Allen F. Principles of Corporate Finance. – McGraw-Hill, 2020.
12. Damodaran A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset. – Wiley, 2012.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100